

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут комунікацій
Національна служба посередництва і примирення
Національна асоціація медіаторів України

Ministry of Education and Science of Ukraine
West Ukrainian National University
Education and Research Institute of Communications
National Mediation and Conciliation Service
National Association of Mediators of Ukraine

НАЦІОНАЛЬНА СЛУЖБА
ПОСЕРЕДНИЦТВА І
ПРИМИРЕННЯ

МАТЕРІАЛИ III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ТРАНСПАРЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ, ІСТОРИЧНИЙ, ПРАВОВИЙ, ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІРИ»

**MATERIALS
OF THE III INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
«COMMUNICATION AS A FACTOR OF TRANSPARENCY OF SOCIAL INTERACTION:
PSYCHOLOGICAL, HISTORICAL, LEGAL, ECONOMIC AND POLITICAL DIMENSIONS»**

Співорганізатори / Co-organizers:

Нідерландська бізнес-академія (Нідерланди) / Netherlands Business Academy (Netherlands)
Варміно-Мазурський університет, філія в Ельку (Польща) /
University of Warmia and Mazury, Branch of in Elk (Poland)
«Assertive Group» (Швейцарія) / «Assertive Group» (Switzerland)
Оксфордський університет, Бізнес-школа Saïd (Велика Британія) /
Oxford University, Saïd Business School (UK)
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія) /
Batumi Shota Rustaveli State University (Georgia)
Університет Шеперд (США) / Shepherd University (USA)
Університет штату Арізона (США) / Arizona State University (USA)
Центр глобального зв'язку (США) / Global Connective Center (USA)
Папський Григоріанський університет (Італія) / Pontifical Gregorian University (Italy)
Католицький університет Сан-Антоніо (Іспанія) / Catholic University of San Antonio (Spain)
Університет Туріба (Латвія) / Turiba University (Latvia)
Університет Матея Бела (Словаччина) / Matej Bel University (Slovakia)
Міжнародна асоціація медіації (Нідерланди) / International Mediation Association (Netherlands)
Клуб перемовин (Велика Британія) / The Negotiation Club (UK)
Асоціація медіаторів Грузії (Грузія) / Association of Mediators of Georgia (Georgia)
Міжнародна асоціація навчання та дослідження перемовин INTRA /
International Negotiation Teaching and Research Association INTRA

9-10 травня 2024 року / 9, 10th of May 2024
Тернопіль, Україна / Ternopil, Ukraine

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут комунікацій
Національна служба посередництва і примирення
Національна асоціація медіаторів України

Ministry of Education and Science of Ukraine
West Ukrainian National University
Education and Research Institute of Communications
National Mediation and Conciliation Service
National Association of Mediators of Ukraine

МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної науково-практичної конференції
«КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК
ТРАНСПАРЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ:
ПСИХОЛОГІЧНИЙ, ІСТОРИЧНИЙ, ПРАВОВИЙ,
ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІРИ»

MATERIALS
OF THE III INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
«COMMUNICATION AS A FACTOR OF TRANSPARENCY OF SOCIAL INTERACTION:
PSYCHOLOGICAL, HISTORICAL, LEGAL, ECONOMIC AND POLITICAL DIMENSIONS»

Співорганізатори / Co-organizers:

Нідерландська бізнес-академія (Нідерланди) / Netherlands Business Academy (Netherlands)
Варміно-Мазурський університет, філія в Ельку (Польща) /
University of Warmia and Mazury, Branch of in Elk (Poland)
«Assertive Group» (Швейцарія) / «Assertive Group» (Switzerland)
Оксфордський університет, Бізнес-школа Saïd (Велика Британія) /
Oxford University, Saïd Business School (UK)
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія) /
Batumi Shota Rustaveli State University (Georgia)
Університет Шеперд (США) / Shepherd University (USA)
Університет штату Арізона (США) / Arizona State University (USA)
Центр глобального зв'язку (США) / Global Connective Center (USA)
Папський Григоріанський університет (Італія) / Pontifical Gregorian University (Italy)
Католицький університет Сан-Антоніо (Іспанія) / Catholic University of San Antonio (Spain)
Університет Туріба (Латвія) / Turiba University (Latvia)
Університет Матея Бела (Словаччина) / Matej Bel University (Slovakia)
Міжнародна асоціація медіації (Нідерланди) / International Mediation Association (Netherlands)
Клуб перемовин (Велика Британія) / The Negotiation Club (UK)
Асоціація медіаторів Грузії (Грузія) / Association of Mediators of Georgia (Georgia)
Міжнародна асоціація навчання та дослідження перемовин INTRA /
International Negotiation Teaching and Research Association INTRA

9-10 травня 2024 року / 9, 10th of May 2024
Тернопіль, Україна / Ternopil, Ukraine

УДК: 159.9:316.7:33:34:364
К 63

Комунікація як чинник транспарентності соціальної взаємодії: психологічний, історичний, правовий, економічний та політичний виміри: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 9-10 травня 2024 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 413 с.

Збірник укладено на основі матеріалів доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Комунікація як чинник транспарентності соціальної взаємодії: психологічний, історичний, правовий, економічний та політичний виміри». У збірнику, відповідно до чотирьох тематичних напрямів конференції, розкрито проблеми вивчення комунікативних практик й ненасильницького спілкування у сучасному глобалізованому світі, окреслено вектори розвитку сфери перемовин, медіації та культури толерантної взаємодії у різних країнах світу:

1. Міжнародне партнерство та комунікації в сучасному глобалізованому світі.
2. Теорія та практика ведення політичних, дипломатичних, військових, торговельних і кризових перемовин.
3. Інститут медіації: українські реалії та зарубіжний досвід.
4. Психологічні та правові засади культури толерантної взаємодії.

Збірник стане у нагоді науковим, науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, аспірантам, студентам, практикуючим психологам, медіаторам, правозахисникам, працівникам органів державної влади та місцевого самоврядування, іншим особам, яких цікавить актуальна тематика комунікації, перемовин та медіації.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції. Погляди, висловлені в публікаціях, є виключно позицією авторів. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій.

ISBN 978-966-654-603-9

Усі права захищені.

За будь-якого використання матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

© Західноукраїнський національний університет, 2024

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ян ВАН ЗВІТЕН – ректор Нідерландської бізнес-академії, почесний професор Doctor Honoris Causa Західноукраїнського національного університету, екс-голова правління Нідерландського фонду якості для медіаторів SKM (Нідерланди).

Оксана КОВАЛЬ – директор навчально-наукового інституту комунікацій Західноукраїнського національного університету, кандидат педагогічних наук, доцент (Україна).

Марія ШЕСТЕРНЯК – заступник директора навчально-наукового інституту комунікацій, кандидат економічних наук, доцент Західноукраїнського національного університету (Україна).

Світлана ЗАПАРА – перший заступник голови Національної служби посередництва і примирення, доктор юридичних наук, професор (Україна).

Анатолій ФУРМАН – професор кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету, доктор психологічних наук, професор (Україна).

Андрій ГІРНЯК – завідувач кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету, доктор психологічних наук, професор (Україна).

Сергій ШАНДРУК – професор кафедри психології та соціальної роботи, директор навчально-наукового центру моніторингу якості освіти та методичної роботи ЗУНУ, доктор психологічних наук (Україна).

Оксана ФУРМАН – професор кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету, доктор психологічних наук, професор (Україна).

Марія БРИГАДИР – директор Школи професійного розвитку «АКМЕ» навчально-наукового інституту комунікацій Західноукраїнського національного університету (Україна).

Юстина КРИВКОВСЬКА – професор Варміно-Мазурського університету, філії в Ельку (Польща).

Мечислав РОЗАНСЬКІ – професор факультету права та адміністрації Варміно-Мазурського університету в Ольштині (Польща).

Міхал ТУРОСІК – декан юридичного факультету Університету Матея Бела, професор (Словаччина).

Імантс БЕРГС – проректор з розвитку навчання та міжнародних відносин університету Туріба, професор (Латвія).

Леван ДЖАКЕЛІ – декан факультету права та соціальних наук Батумського державного університету імені Шота Руставелі, професор (Грузія).

Ірина ХОНДОГІЙ – директор Західного міжрегіонального центру з надання безоплатної правничої допомоги (Україна).

Пітер КЕСТІНГ – професор Орхуського університету, засновник Міжнародної асоціації навчання та дослідження перемовин «INTRA» (Данія).

Ремігіуш СМОЛІНСЬКІ – професор Лейпцизької вищої школи менеджменту ННЛ, засновник Міжнародної асоціації навчання та дослідження перемовин «INTRA» (Німеччина).

Януш КОВАЛЬ – заступник декана факультету канонічного права Папського Григоріанського університету, професор (Італія).

Філіп БРАУН – засновник та директор Клубу перемовин «The Negotiation Club» (Велика Британія).

Ігор ЛЩИНСЬКИЙ – доктор економічних наук, професор кафедри міжнародної економіки, Західноукраїнський національний університет (Україна).

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій.

ЗМІСТ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ПЛАТФОРМА 1 «МІЖНАРОДНЕ ПАРТНЕРСТВО ТА КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ»

SCIENTIFIC AND PRACTICAL PLATFORM 1 «INTERNATIONAL PARTNERSHIP AND COMMUNICATIONS IN THE MODERN GLOBALIZED WORLD»

1. **Глух Наталія.** Комунікaції як важлива складова забезпечення якості аудиторських послуг 08
2. **Загородня Алла.** Мовна антропологія як ключ до комунікaції у сучасному світі 12
3. **Загородня Алла.** Соціально-антропологічний сенс проблеми людини в контексті простору «тотальної комунікaції» сучасності 17
4. **Калачик Тарас.** Міжнародні правові стандарти толерантності та їх імплементація в Україні 20
5. **Калініна Людмила.** Значення психолого-педагогічної комунікaції в розбудові багатовекторного людиноцентристського закладу освіти... 24
6. **Кізима Андрій, Барвінська Вікторія.** Соціальні комунікaції як запорука доступності та якості соціальних послуг 27
7. **Шестерняк Марія, Забчук Володимир.** Комунікaція в аудиті як вирішальний чинник успіху при укладанні договору про надання аудиторських послуг 31

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ПЛАТФОРМА 2 «ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ВЕДЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ, ДИПЛОМАТИЧНИХ, ТОРГОВЕЛЬНИХ І КРИЗОВИХ ПЕРЕМОВИН»

SCIENTIFIC AND PRACTICAL PLATFORM 2 «THEORY AND PRACTICE OF POLITICAL, DIPLOMATIC, TRADE AND CRISIS NEGOTIATIONS»

1. **Калініна Наталія.** Чому навички перемовин важливі в бізнесі, або як зробити базову компетенцію керівника частиною ДНК компанії? 37
2. **Павлюк Тарас.** Екстремальні перемовини: стратегії взаємодії у кризовій ситуації 41

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ПЛАТФОРМА 3
«ІНСТИТУТ МЕДІАЦІЇ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД»

SCIENTIFIC AND PRACTICAL PLATFORM 3
**«INSTITUTE OF MEDIATION: UKRAINIAN REALITIES AND FOREIGN
EXPERIENCE»**

1. **Андрійчук Іванна.** Медіація як засіб гармонізації міжособистісних взаємин у молодій сім'ї 44
2. **Бригадир Марія.** Міжнародна медіація як особлива форма управління конфліктами 47
3. **Вакунов Гліб.** Роль медіації в медичній сфері 50
4. **Водоп'ян Тетяна.** Сімейна медіація та домашнє насильство: досвід України та Великобританії 52
5. **Волкова Наталя.** Медіація як інструмент участі громадянського суспільства у підтримці та просуванні культури миру 57
6. **Gilewska Agnieszka.** Mediacja jako skuteczne narzędzie w dydaktyce nauczania języków obcych 61
7. **Капалкіна Ірина.** Медіація в адвокатській і нотаріальній практиці та в суддівській системі 62
8. **Каращук Катерина.** Медіація у виконавчому провадженні в Україні: основні проблеми та шляхи їх вирішення 67
9. **Кудлач Віра.** Медіація та діалог у викладанні дисциплін суспільного циклу 71
10. **Мартиневич Анастасія.** Інститут військової медіації в Україні: необхідність та перспективи запровадження 74
11. **Mirecki Mikołaj.** Mediacja administracyjna w polskim systemie prawnym 78
12. **Моржевська Тетяна.** Переваги та недоліки залучення дітей у сімейній медіації 81
13. **Подковенко Тетяна, Яремко Оксана.** Правові стандарти ЄС щодо транскордонної медіації 85

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ПЛАТФОРМА 3
«ІНСТИТУТ МЕДІАЦІЇ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД»

SCIENTIFIC AND PRACTICAL PLATFORM 3
«INSTITUTE OF MEDIATION: UKRAINIAN REALITIES AND FOREIGN EXPERIENCE»

Іванна Андрійчук,

*доцент кафедри психології розвитку та консультування,
кандидат психологічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (Україна)*

**МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ МІЖОСОБИСТІСНИХ
ВЗАЄМИН У МОЛОДІЙ СІМ'Ї**

Сьогодні в умовах економічної та політичної нестабільності, соціальний рівень життя громадян нашої країни знижується. В таких умовах особистість зіштовхується з важкими психологічними переживаннями, що зазвичай впливає на її соціально-психологічну та й загалом життєву компетентність. Відповідно, це впливає і на сімейні стосунки та їх якість. Взаєморозуміння у сім'ї, взаємодія чоловіка та дружини, розвиток сім'ї значно порушуються. Актуальною є проблема пошуку та виокремлення форм сімейних стосунків, які можуть вберегти особистість від емоційних потрясінь та переживань, зумовлених соціальними, економічними та іншими чинниками.

Проблема формування міжособистісних взаємин є предметом широких психологічних досліджень у зарубіжних країнах. Наприклад, В. Джеймс досліджував аспект значущості у взаєминах, Дж. Мід проаналізував та вивів «дзеркальне я», що є, на його думку, необхідною структурою в побудові стосунків між людьми, Е. Фромм зосереджував свої дослідження на пізнанні поняття «кохання» в міжособистісних взаєминах, Е. Берн, Р. Річардсон досліджували проблеми спілкування як один із важливих критеріїв міжособистісних взаємин.

Досить значну роль у міжособистісних взаєминах чоловіка і жінки у подружній парі відіграють індивідуально-психологічні особливості особистості,

які можуть як сприяти, так і перешкоджати встановленню гармонійних відносин, вирішенню чи ескалації конфліктів. Вплив різних індивідуально-психологічних особливостей на якість взаємин чоловіка та жінки у подружній парі вивчали А. Бабич, Т. Кругла, М. Лисевич, Л. Сердюк, В. Ткаченко, Р. Хавула. Разом з цим вказана проблема залишається актуальною і потребує подальшого науково-прикладного вивчення, особливо у напрямку пошуку ефективних форм і методів психоконсультативної роботи із подружніми парами з метою гармонізації їх міжособистісних взаємин [4].

На успішність міжособистісних взаємин у подружній парі, як стверджує І. Сайтарли, значно впливають особистісні схильності партнерів до вияву поваги, тактовності та комунікативної компетентності у процесі спілкування [3, с. 17]. За свідченням М. Лисевич, сучасні дослідники виокремлюють індивідуально-особистісні психологічні особливості, які можуть стати причиною дезадаптивної поведінки у подружжі, зокрема, агресивність, тривожність, егоїзм, залежність, впертість, скритність тощо (Б. Братусь, Т. Карцева, Н. Коваль, Р. Мульруд та ін.).

Питання щодо пошуку нових, альтернативних способів вирішення конфліктів є актуальним для будь-якої країни світу та будь-якої сфери життя людей. Одним із таких способів, який є поширеним у багатьох країнах, а в Україні поступово набирає популярності є медіація. Наразі вже є «послуга», яка має ціновий еквівалент та може розвиватися з подальшими перспективами.

Відповідно до визначення Українського центру медіації, «Медіація – це метод вирішення спорів із залученням посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації і проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб вони самі змогли обрати той варіант рішення, який би задовольняв інтереси і потреби усіх учасників конфлікту. На відміну від формального судового чи арбітражного процесу, під час медіації сторони доходять згоди самі – медіатор не приймає рішення за них» [2, с.37].

Враховуючи специфіку сімейних конфліктів та активізацію в Україні розвитку позасудових способів вирішення конфліктів у різних сферах, актуальною та важливою є сфера сімейних конфліктів і потенціал застосування медіації

в ній. Як показує аналіз літератури, це сприятиме налагодженню комунікації, ефективній взаємодії, зменшуватиме кількість розлучень та знижуватиме рівень виникнення нових конфліктів на кожному етапі сімейного життя [1, с.52].

Сімейна медіація – позасудова процедура врегулювання сімейного конфлікту (спору) шляхом ведення структурованого переговорного процесу між сторонами цього конфлікту (спору) за допомогою одного або декількох сімейних медіаторів. Сімейна медіація, в основі якої знаходиться робота з інтересами і потребами, з цінностями людини, є ефективним і екологічним способом вирішення конфліктів і, одночасно з цим, способом збереження здорових і щасливих відносин між подружжям, членами сім'ї, між батьками та дітьми.

Міжособистісні стосунки реалізуються переважно через взаємодію. Важливість явищ взаємодії розкривається через декілька понять: взаємостосунки, які можуть бути конструктивними або деструктивними залежно від задоволення сторін; взаємодопомогу, як сприяння людей один одному; взаєморозуміння, яке свідчить про узгодженість і злагоду між людьми, які взаємодіють. Саме тому вважаємо, що своєчасне та конструктивне вирішення згуртовує членів родини, підвищуючи рівень їх психологічної культури.

З огляду на поширеність і соціальні наслідки сімейних конфліктів, сучасні держави приділяють особливу увагу питанням їх профілактики, попередженню та конструктивному вирішенню. Одним із засобів гармонізації подружніх взаємин може бути медіація. Підсумовуючи вважаємо доцільним поширення думки Куатової А.А. про те, що сімейну медіацію необхідно розвивати як окрему систему для врегулювання сімейних конфліктів, існуючу в державі поряд з судовою системою і такою, що має переваги в порівнянні з останньою.

Список використаних джерел:

1. Бабич А. С. Природа виникнення конфліктів молодого подружжя. *Інтеграція науки і практики в контексті професійної діяльності майбутніх фахівців: Педагогіка. Психологія. Економіка. Дні науки Київ. 2012. С. 6 – 20.*

2. Білик Т. І. Медіація у професійній діяльності юриста / за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса: Екологія. 2019. 456 с.
3. Сайтарли А.І. Культура міжособистісних стосунків: навч. посібник. Київ. 2007. 240 с.
4. Ткаченко В. Є. Благополуччя подружніх відносин і його психологічні детермінанти: теоретичний аналіз. *Наука і освіта*. 2010. № 3. С. 113 – 116.

Марія Бригадир,

*к. психол. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Західноукраїнського національного університету (Україна)*

МІЖНАРОДНА МЕДІАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ

В сучасному глобалізованому світі гостро постає проблема міжкультурної, міжетнічної взаємодії. Як свідчать останні події, традиційні стратегії та тактики вирішення міждержавних конфліктів не є дієвими, а на фоні війни, яка зараз триває, остаточно підтвердилась недієздатність та малоефективність таких організацій як ООН, Червоний Хрест та ін. Особливої актуальності набуває міжнародна медіація як добровільна, непримусова форма управління конфліктами. Метою такої посередницької діяльності є досягнення певного компромісного врегулювання суперечливих питань між конфліктуючими сторонами або принаймні припинення руйнівної конфліктної поведінки.

Перші спроби застосування міжнародної медіації стосувались сфери економіки [9]. Особливістю таких перемовин є те, що сторони максимально прагнуть зберегти свою незалежність, а відтак особливо значення набувають особисті інтереси. Це важливо зауважувати щодо вимог до третьої сторони, яка саме залучається до процедури посередництва. Остання має бути максимально нейтральною та неупередженою, тому доречно щоб вона була представлена